

na kojeg smo u mnogim novozavjetnim studijama upućivani. Uopće, takvi su zbornici od izvanredno velike koristi: ne treba se mnogo mučiti i listati po starim časopisima u dalekim knjižnicama, nego u svojoj sobi u istoj knjizi naći sve sabrane članke jednog pisca. U Njemačkoj je takav način objavljivanja članaka pojedinih zaslužnih autora u zbornicima već dugogodišnja praksa.

Djelo će osobito koristiti egzegetama, a neće, dakako, naodmet biti ni studentima teologije.

Adalbert Rebić

Edward SCHILLEBEECKX, *Christliche Identität und kirchliches Amt*, Patmos Verlag, Düsseldorf, 1985, 326 stranica.

Ovo je nova Schillebeeckxova knjiga. Ona predstavlja preradbu knjige »Das kirchliche Amt«, koju je pisac objavio već 1981. godine, a koja je izazvala burnu diskusiju među nekim teolozima, a osobito među nosiocima crkvenog učiteljstva. Ovu novu knjigu napisao je E. Schillebeeckx na temelju različitih kritika koje su bile u povodu prve knjige o službama u Crkvi objavljene u tisku. Zato podnaslov ove knjige glasi: »Plädoyer für den Menschen in der Kirche«, to jest: »Pledoaje za čovjeka u Crkvi«.

U ovoj knjizi pisac polazi sa stajališta da su svi ljudi u Isusu Kristu jednaki. To je temeljna činjenica koja se jasno objavljuje čitatelju novozavjetnih tekstova. Pisac vrlo opširno obrađuje sastav i značajke mesijanske kršćanske zajednice, način obavljanja službe u prvim kršćanskim zajednicama i povijest sakramenta svećeničkog reda, i to imajući u vidu povijest dogme. Samo ovom posljednjem pitanju pisac posvećuje u knjizi oko 200 stranica.

Služba koja je prvotno u prvoj kršćanskoj zajednici postojala kao služenje u okviru mjesnih Crkava, postajala je kroz povijest sve više i više služba, odnosno, još bolje, neki »status«, radi sebe same, premda je teološki posve jasno da se svaka služba daje samo u odnosu na crkvenu zajednicu — to je temeljni problem koji se provlači kroz cijelu knjigu. Schillebeeckx se zalaže na temelju »nizozemskog iskustva« za alternativna rješenja obavljanja crkvenih službi (đakonati i pastoralni asistent, suradnik) kao nove službe koje su neminovno potrebne suvremenoj Crkvi.

Unatoč svim mogućim primjedbama i kritikama ne smijemo previdjeti da se pisac već godinama trudi kako bi unutar Crkve poveo

raspravu o novim shvaćanjima službe i zajednice i potaknuo odgovorne u Crkvi da preimisljaju sadašnje često okamenjene strukture. Bilo bi poželjno da se kritika usmjeri upravo u tom pravcu te da omogući otvaranje puta prema potrebnim promjenama i u odnosu na službu u Crkvi.

Adalbert Rebić

S. Marija od Anđela Sorazu, *Duhovni život*, Symposion, knjiga XXVII (preveo Mihael Cukovečki OFM), Split, 1985.

Ovo je djelo napisala Marija Sorazu, velika žena na području iskustvene mistike, koju priznaju i poštuju i drugi veliki mistici kroz povijest Crkve. U spisima te mističarke susrećemo širinu, visinu i dubinu mističkog razmišljanja koje se može mjeriti s mističkim dostignućima velikih duhovnih vođa kao što su bili sv. Terezija Avilska i sv. Ivan od Križa. Mnogi pisci ističu još uvijek da je Marija Sorazu najzanimljiviji slučaj mističke spisateljice u Španjolskoj u prošlom stoljeću.

»Duhovni život« najpotpunije je njezino djelo. U njemu je pokušala svoje pouke svesti u određeni sustav.

Florencia Sorazu y Aizpurua, u redovništvu s. Marija od Anđela, rodila se 1873. godine. Sa šesnaest je godina obukla redovničko odijelo i posvetila se Gospodinu redovničkim zavjetima. S dvadeset i pet godina izabiru je susedre za poglavaricu samostana. Sveta Stolica nije potvrdila taj izbor zbog toga što Sorazu nije navršila kanonsku dob propisanu za poglavaricu. Poslije su je još dva puta birale, ali bez uspjeha. Tek je 1904. godine Sveta Stolica konačno potvrdila izbor s. Marije od Anđela za poglavaricu samostana. Tu je službu obavljala sve do svoje smrti 1921. godine, kada je imala samo četrdeset i osam godina.

Marija od Anđela nije posjedovala drugog naravnog znanja osim pučkoškolske naobrazbe. Čak nije ni španjolski dobro govorila. Kod kuće je naime govorila baskijski. Spoznaje koje je imala o duhovnom životu stekla je na temelju svojih mističkih veza s Blaženom Djevicom Marijom. Tako je barem ona sama tvrdila.

»Duhovni život« sastavila je 1918. godine po izričitu naređenju duhovnog vođe o. Alfonsa Vege. Godine 1920. ona je sama uništila rukopis. Međutim, sačuvan je onaj prijepis što ga je prije toga poslala o. Nazariju Perezu zajedno s nekim drugim svojim spisima.

U 1. poglavlju spisateljica razlaže Božje ponašanje prema svakoj pojedinoj ljudskoj duši koja se za nj opredijelila. U 2. poglavlju opisuje obraćenje, u 3—5. poglavlju opisuje noć osjetila, prolaz kroz čistilište, sve do potpunog predanja u Božje ruke i sjedinjenja s njime (6—7. poglavlje). U slijedećim poglavljima promatra tajne Isusova života (8. poglavlje), nasljedovanje i poistovjećivanje s Isusom (9. poglavlje), promatranje naravi utjelovljene Božje Riječi (10. poglavlje) i tako dalje, sve do 23. poglavlja, u kojemu prodire u tamnu noć duha, stiže do sretnog trenutka duhovne židne s Presvetim Trojstvom i potpunog sjedinjenja s Isusom.

Nauka ovdje iznesena, bez sumnje je teška i uzvišena, ali pouzdana i sigurna, utemeljena na izvorima objave i crkvenih dogmi. Svoje teološke izričaje dala je na prosuđivanje crkvenom učiteljstvu i teolozima kako bi izbjegla moguće zablude.

Stil je vrlo jasan, čak i otmjen. Ima uljudan način izražavanja, nedostižne književne ljepote. Iznenaduje nas njezino teološko znanje: premda nikad nije studirala teologiju, ipak se ispravno izražavala o vjerskim istinama. Odlukuje se upotrebom mnogih metafora pomoću kojih je izražavala svoja iskustva. Međutim, treba ipak priznati da je djelo napisala na temelju osobnog iskustva bez uočavanja problema sa znanstvenog, teološkog ili filozofskog područja. Ona nije studirala u školama skolastičke terminologije, već se služila općim i običnim izrazima.

Kad se prije četrdesetak godina djelo prvi put pojavilo u javnosti, publika je njime bila jako zaovoljna. Knjiga je bila odmah razgrabljena.

Nadamo se da će i u nas ovo majstorsko djelo kršćanske duhovnosti izazvati vjerničku čitalačku publiku.

Adalbert Rebić

Thomas MERTON, *Nitko nije otok* (s engleskog preveo Mihael Cukovečki OFM), Symposium, knjiga IX, Split, 1979, 265 stranica.

U ovom djelu Merton, inače poznati duhovni pisac na američkom kontinentu, pripoćuje čitateljima svoja razmišljanja o određenim pogledima na duhovni život. Ova knjiga »Nitko nije otok« zapravo je nastavak njegove glasovite knjige »Sjemenke kontemplacije«. Neke istine koje je već obradio u »Sjemenkama kontemplacije« ponavlja i u ovoj knjizi »Nitko nije otok«. Pisac je razmišljanja posvetio skolasticima koji se pripremaju za sveće-

ništvo u opatiji u kojoj je on djelovao dugo godina. U međuvremenu je Thomas Merton traćično završio život, u naponu životne snage, na samom vrhuncu duhovnog stvaranja.

U ovim razmišljanjima pisac duhovno-teološki obrađuje temeljne činjenice i istine našeg duhovnog života: ljubav, nadu, savjest, slobodu, molitvu, čistu nakanu, križ, askezu, žrtvu, rad, iskrenost, milosrde, sabranost, šutnju i tome slično. Nabrojene teme pokazuju vrlo raznolik dijapazon Mertonova razmišljanja. Govori od srca k srcu. Razlaže i izlaže svoja vlastita iskustva, potkrijepljena tradicionalnom duhovnom naukom i citatima velikih duhovnih učitelja prošlosti.

Polazi od temeljne činjenice da nitko od nas nije osamljen otok, već da smo, naprotiv, svi zajedno jedna velika zajednica, Tijelo Kristovo, Crkva. Svi smo u Kristu povezani veza ma ljubavi, koja nas ne samo međusobno povezuje nego i s Bogom spaja.

Razmišljanja o temeljnim duhovnim istinama vrlo su izražajna, osobna, osjećajna. Svatko će ih vrlo rado čitati i na temelju njih sam osobno razmišljati. Pisana su biranim stilom i ćitkim jezikom. Ono što suvremenu vjerniku osobito odgovara, to je njegov meditativan stil i dinamićan jezik. On vješto prenosi misli klasićnih duhovnih učitelja te ih obogaćuje svojim dubokim poniranjem u bit stvari. Tako, u ovom djelu zapravo imamo neku vrstu priručnika duhovne teologije.

Treba još istaknuti i to da su razmišljanja Thomasa Mertonova razmišljanja filozofa, mistika i teologa. Svoja osobna mistićna iskustva opravdava i potkrepljuje filozofskim i teološkim utemeljenjima.

Adalbert Rebić

Francis A. SULLIVAN SJ, *Karizme i karizmatiska obnova*. Biblijsko-teološka studija, »Duh i voda«, Jelsa, 1984, Preveo dr. Josip Marćelić

Valja biti rođen Duhom da bismo mogli djelovati duhovno, karizmatiski — pišu nam uvodnićari don Božidar Medvidić fra Josip Marćelić, a kardinal Suenens u Predgovoru naglašava vrijednost karizmatске obnove kao dara »Duha Božjega«.

U vezi s Drugim vatikanskim koncilom mora se naglasiti da poimanje karizmi bijaše različito; osobito se je naglašavala misao kardinala Ruffinija i Suenensa. Napokon se usvojilo mišljenje kardinala Suenensa, koji tvrdi da su karizme veoma česte u Crkvi i veoma različite, ali da se uvijek daju za izgradnju »Tijela Kristova«.